

Samisk i SFO

SFO skal legge til rette for at samiske barn kan bevare og utvikle sitt språk og sin kultur, og bidra til at alle barn i SFO møter samisk kultur.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 27.01.2022

SFO-er i samiske distrikt skal vurdere hvordan rammeplanen kan ses i sammenheng med den samiske årstidskalenderen. De skal også se hvordan de kan knytte innholdet og arbeidsmåtene i rammeplanen til årets gang og endringene i naturen, og til tradisjonell kunnskap og levesett.

Samene

Samene er et urfolk som lever i Norge, Finland, Sverige og Russland. De tradisjonelle samiske bosettingsområdene kalles for Sápmi (nordsamisk), Sábmme (lulesamisk), Saepmie (sørsamisk).

I dag bor det samer over hele landet. Mange av disse bor i samiske distrikt som omfatter blant annet forvaltningsområdet for samisk språk, som kommunene

- Guovdageaidnu /Kautokeino
- Kárášjohka/Karasjok
- Deatnu/Tana
- Unjárga/Nesseby
- Porsáŋgu/Porsanger,
- Gáivuotna/Kåfjord
- Loabák /Lavangen
- Dielddanuorri/Tjeldsund
- Hábmer/Hamarøy
- Aarborte/Hattfjelldal

- Snåase/Snåsa
- Raarvihke/Røyrvik
- Røros

Norge har anerkjent samene som urfolk gjennom ulike bestemmelser, blant annet sameloven, grunnloven §108 og ratifiseringen av ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. FNs barnekonvensjon gir samiske barn rettigheter til eget språk og kultur, og konvensjonen er inkorporert i menneskerettighetsloven. Barnekonvensjonens bestemmelser har forrang fremfor annen norsk lov.

Samiske språk i SFO

I Norge har myndighetene grunnlovsfestet ansvar for å legge til rette for at samene kan verne om og videreutvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Samene har lovfestet rett til opplæring i og på samisk.

Nyttige ressurser

- Samiske digitale læringsressurser (Sametinget)
- Samisk spesialpedagogisk tjeneste (SEAD)
- Samisk læremiddelportal (Ovttas)
- Nasjonalt senter for samisk i opplæringen
- Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
- Gaavnoes – sørsamisk digitalt
- Temaside om samepolitikk (Kommunal- og distriktsdepartementet)
- Temaside om urfolk og minoriteter (Kommunal- og distriktsdepartementet)
- Samiske språksentre
- Urfolk og nasjonale minoriteter (Dembra)
- «Hjertespråket», offentlig utredning om samiske språk (2016)

Samisk er ikke bare ett språk, men flere. Nordsamisk er det største samiske språket, både her i landet og på verdensbasis. Nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk er definert som opplæringspråk. Alle de samiske språkene er på Unescos "røde liste" over truede språk.

Mange samiske barn er flerspråklige. Noen barn har samisk som sitt sterkeste språk, mens andre har

norsk som sitt sterkeste språk. Dette vil påvirke barnas språkutvikling. I tillegg er det mange samiske barn som ikke kan noen av de samiske språkene. Alle samiske barn har derfor behov for gode tilbud som er med på å styrke deres samiske språkutvikling.

SFO kan bidra til å styrke samiske barns språkkompetanse ved å være bevisst på blant annet uttale, grammatikk og variasjoner i språket. Et viktig språkfremmende tiltak kan være at alle i personalet har en felles forståelse for hvordan dere løser situasjoner der barna for eksempel blander samiske og norske ord.

Det vil være en språklig støtte å løfte samisk inn i daglige aktiviteter og kommunikasjon i hele SFO, og på den måten synliggjøre samisk språk. Å lese eventyr, dikt og historier høyt for barna, er viktig for å skape gode eksempelhistorier og motivere barna også for å lese selv. Tekster kan også dramatiseres, og barna kan lage rollespill eller teater.

Barns samiske språk i barnehager og SFO (Nasjonalt senter for samisk i opplæringa)

Samisk kultur i SFO

Mens det i noen SFO-er kan være mange samiske barn, kan det i andre kan være færre eller ingen. Om det ikke er samiske barn i deres SFO, er det likevel viktig å synliggjøre det samiske og fremheve samisk kultur.

Samenes nasjonaldag feires 6. februar, og er en god anledning til å la alle barn i SFO møte samisk kultur. Sametinget har nyttige ressurser som gir informasjon om dagen og forslag til aktiviteter.

For at SFO skal bidra til at barna i SFO møter samisk kultur, bør for eksempel samiske språk, mattradisjoner, leker, naturbruk, musikk, dans, kunst og duodji/duodje/duedtie (håndverkstradisjoner) inngå som en del av innhold og aktiviteter gjennom året.